

Примітка. Робота за програмою проводиться у такий спосіб: на екран дисплея подаються **таблиця 1, схеми та унаочнений конспект**, використовуючи інтерактивне програмне забезпечення, студент виконує пропонувані команди, наприклад: **Завдання 1. Прочитай і проаналізуй таблицю 1. Сформулюй власні висновки.**

Послідовність виконання завдань передбачено програмою. Крім того, студент має змогу самостійно перевірити рівень засвоєння попереднього матеріалу, а також вибирати завдання різних рівнів складності, наприклад за допомогою кольорової позначки: *червоний* — «готовий працювати», *зелений* — «не зовсім упевнений у власній спроможності», *синій* — «не впевнений у собі, потрібна допомога викладача». Якщо студент надто довго зволікає, комп'ютер попереджає: «Час для роздумів вичерпано».

Отже, використання комп'ютера на заняттях з орфографії сприяють підвищенню якості знань, умінь і навичок студентів, їх поглибленню та вдосконаленню під час самостійної роботи з ним, дає змогу реалізувати особистісні освітні цілі в оптимальному режимі, кардинально поліпшує контроль і самоконтроль на основі зворотного зв'язку, робить навчання глибшим, різноманітнішим та змістовнішим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. — К. : Либідь, 1997. — 375 с.
2. Дидактика средней школы / под ред. М. Н. Скаткина. — М., 1982. — 319 с.
3. Методика навчання української мови в ДВНЗ та середніх освітніх закладах. Кредитно-модульний курс : навч.-метод. посіб. для студ. філол. спец. ВНЗ / О. І. Потапенко [та ін.] ; заг. ред. О. І. Потапенко. — К. : Міленіум, 2006. — 330 с.
4. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук: М. І. Пентиліук, С. О. Караман, О. В. Караман та ін. — К. : Ленвіт, 2009. — 400 с.
5. *Ортинський В. Л.* Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Л. Ортинський. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 472 с.
6. Педагогіка / под ред. Ю. К. Бабанського. — М. : Просвещение, 1988. — 480 с.
7. Словник-довідник з української лінгводидактики / за ред. М. Пентиліук. — К. : Ленвіт, 2003. — 149 с.
8. *Шелехова Г.* Комп'ютерні технології у навчанні мови / Г. Шелехова, А. Манако, Я. Остаф // Дивослово. — 1999. — № 3. — С. 33–35.

В статье отражены основные классификации методов обучения украинскому языку, а также рассмотрено компьютерно ориентированные методы обучения орфографии, использование которых способствует эффективному формированию орфографической грамотности студентов-первокурсников филологического профиля.

Ключевые слова: метод, компьютерно ориентированные методы, орфографическая компетенция, правописание.

Basic classifications of methods of studies of Ukrainian are reflected in the article, and also it is considered the methods of studies of spelling that is oriented towards computer, the use of which is instrumental in the effective forming of students-freshmen' of philological type spelling literacy.

Key words: method, the methods that is oriented towards computer, spelling competence, spelling.

Гаврилюк А. В.,

викладач кафедри практики та методики навчання англійської мови
Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

КЛАСИЧНИЙ НІМЕЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У СУЧАСНОМУ ОСВІТЬОМУ ПРОСТОРИ

Стаття присвячується питанням розвитку університетської освіти в Німеччині, зокрема класичних університетів. У статті буде розглянуто поняття «класичний університет», теорії німецьких вчених та філософів, які займалися проблемою класичних університетів, а також буде показаний стан класичних університетів Німеччини у сучасному освітньому просторі.

Ключові слова: університетська освіта, класичний університет, освітній простір.

Університети займають провідну роль у розвитку суспільства, держави, нації. Вони є уособленням культури та освіти, які є рушійною силою для духовного руху суспільства уперед. За допомогою своїх давніх традицій і нових сучасних надбань університети виступають важливою інституцією, яка не тільки

забезпечує освітою студентів, а й робить їх активними, висококультурними особистостями і членами суспільства.

Визначення **мети статті** зумовлено важливим науковим завданням — визначити роль класичного німецького університету в сучасному освітньому просторі.

Завданнями статті є визначення поняття класичного університету; окреслення стану класичних університетів Німеччини у сучасному освітньому просторі.

Прийнято вважати, що в університеті навчають універсальному знанню. В 1405 р. канцлер Дж. Герсон висловлювався про цінність університету: «Університет чотирма своїми факультетами представляє всю цілісність доступного людині знання, як в теоретичному, так і в практичному вимірі. Крім того, приймаючи у свої ряди представників будь-якої іншої країни і держави, він виступає в ролі мікрокосму усього суспільства, тим самим постаючи найкращим інтерпретатором ідеї загальної корисності» [1, 32–40]. Радикальної різниці між сучасними і середньовічними поглядами на університет немає. Як і раніше, університет є тим навчальним закладом, який вважається інституцією знання. Виходячи з цього, докорінні переломи, які виникали в галузі знань (у тому числі й у сфері науки), прямо впливали на процес навчання в університеті, провокуючи його глибокі трансформації [2, 45]. Поряд із знаннями, в університеті навчають культури, яка панує в цій інституції. Університетська культура поєднує професійну компетентність із загальним світом духовних цінностей. Вона виховує спеціаліста, який є активним суб'єктом культури [2, 12]. Університетська культура і саме поняття університет несе в собі значення «універсального знання». Поняття «universal» означає всесвітній, всезагальний, універсальний. Чи може університет навчати знанням у такому обсязі? Чи не є це надскладним завданням для університету? Сучасний університет почався з усвідомлення необхідності вирішення таких завдань [2, 13].

Існує багато поглядів на цю проблему, починаючи з XIX ст. в Європі виникає ідея університету. Навколо цієї ідеї розгортається гостра дискусія за участю відомих німецьких філософів і вчених того часу. Серед них виділяємо засновника Берлінського університету, дослідника, реформатора Вільгельма фон Гумбольдта; Йогана Готліба Фіхте, першого ректора цього університету; Фрідріха Шлейєрмахера та Фрідріха-Вільгельма Шеллінга, які намагалися у свої працях обґрунтувати місце та роль навчання і наукового дослідження в університеті. Пізніше ідею університету вивчали та обґрунтовували Карл Ясперс, Мартін Хайдеггер, Юрген Хабермас. Вони заклали такі визначальні принципи університетського життя: органічна єдність процесу викладання та дослідження — теза про поширення знання через навчання та його поглиблення через дослідження; незалежність від різних форм зовнішнього тиску — ідея про те, що Університет не визнає у своєму середовищі жодних авторитетів і поважає тільки істину в її безкінечних формах, або принцип автономності управління. Основні академічні цінності, на думку вчених, полягають у: творчій свободі викладання та дослідження, науковій етиці, багатій філософській культурі, проникливості та ясності думки, громадянських чеснотах, культурної відмінності та різних віросповідань. Ідеї, які поширювали німецькі вчені лягли в основу важливих законодавчих документів, які регулюють вищу освіту. Це передусім Магна Чарта Університатум (Велика хартія університетів) (Magna Charta Universitatum) та Лімська декларація академічних свобод і університетської автономії [3, 16]. Велика хартія університетів — це важливий документ, який визначає розвиток і вектори діяльності університетів. Ця хартія була ініційована Болонським університетом і має на меті розширити співробітництво між усіма європейськими націями й університетами, а також університетами зі всього світу, оскільки цей документ має універсальний характер [6]. На сьогодні Велика хартія підписана 79 країнами і 721 університетами [6]. Українські університети займають активну позицію в інтегруванні до світового простору вищої освіти. Це підтверджується статистикою, що вже 49 університетів підписали Велику хартію, серед них і Київський університет імені Бориса Грінченка, який приєднався до європейських цінностей вищої освіти у 2010 р. У преамбулі Великої хартії університет визначається як самостійна установа в суспільствах із різною організацією, що є наслідком розходжень у географічній та історичній спадщині. Він створює, вивчає, оцінює та передає культуру за допомогою досліджень і навчання. Викладання та дослідницька робота в університетах мають бути неподільні для того, щоб навчання в них відповідало постійно змінюваним потребам і запитам суспільства, науковим досягненням. Свобода в дослідницькій і викладацькій діяльності є основним принципом університетського життя. Університет виступає як хранитель традицій європейського гуманізму. Тому він постійно прагне до досягнення універсального знання, перетинає географічні та політичні кордони, затверджує нагальну потребу взаємного пізнання і взаємодії різних культур [6]. Ці основні принципи мають бути рушійною силою для будь-якого університету незалежно від того, чи належить він до Великої хартії університетів. Адже ці принципи було закладено ще в кінці XVIII ст. — на початку XIX ст., коли на чолі з Вільгельмом фон Гумбольдтом в академічному колі німецьких мислителів — Й. Фіхте, Ф. Шлейєрмахера, Ф. Шеллінга, Х. Штеффенса активно обговорювалася ідея університету та закладалися основні підвалини класичного університету. Задовго до заснування Берлінського університету Ф. Шеллінг обстоював відокремлення університетської освіти від професійно зорієнтованої моделі освіти, яка була популярною в часи

Просвітництва. Її концепцією разом з концепцією Й. Фіхте була класична університетська ідея, яка вбачала наукові дослідження перспективою для розвитку університету. Й. Фіхте у своїй праці «Наукова доктрина» (Wissenschaftslehre, 1794) визначав основні концептуальні положення своєї філософії, де головним завданням саморефлексії над творчо-етичними діями, які ставить «Я» та досягає це завдання. Й. Фіхте активно читав лекції на тему значення університетів («Про обов'язки вчених» (1794), «Про призначення вчених» (1794, 1811)) і заслужено обіймав посаду ректора Берлінського університету. Разом з концепцією Шеллінга «Лекції про методи академічного навчання» (1803), Ф. Шлейєрмахер у своїй праці «Окремі думки про університети» (1809) обґрунтував деякі свідчення університетської історії в класичному сенсі. Німецька філософія мала значний вплив на університетську історію і тісно перепліталась з університетськими реформами [5, 18].

В. фон Гумбольдт також надавав філософії в середині університету досить важливу роль. Дух німецької нації був для нього надзвичайно важливим. Науку, за Гумбольдтом, «не потрібно черпати з глибин духу, а потрібно розвивати екстенсивно» [4, 71]. Для Гумбольдта було принциповим обґрунтувати необхідність університету як місця формування певного виду особистості. Німецька нація після франко-прусської війни потребувала підняття престижу власного культурного спадку. Це можливо було здійснити, зробивши акцент на особливих властивостях німецького духу [2, 24]. За Гумбольдтом, «Сутність поняття вищих навчальних закладів криється в їхній функції. Вони немов вершина, місце скупчення усього, що безпосередньо стосується моральної культури нації. Завдання цих закладів — опрацювати науку в найглибшому, якнайширшому сенсі слова та передати духовному вихованню вже опрацьований матеріал. Головне завдання вищих наукових закладів — поєднати в собі об'єктивну науку з суб'єктивною освітою, а ззовні — повну шкільну освіту з першими кроками самостійного навчання, чи, можливо, швидше прискорити перехід від одного до іншого. Так чи інакше, основним виміром залишатиметься наука [3, 25]. Свої філософські концепції щодо розвитку вищої освіти Гумбольдт розкривав у своїх наукових працях та лекціях («Клопотання про будову Берлінського університету (1809)», «Про внутрішню та зовнішню організацію вищих наукових закладів у Берліні (1810)»). Сучасний дослідник німецьких класичних університетів, Герман Рьорс окреслює наступні закономірності щодо змісту і структури університету у працях Гумбольдта:

1. Відносна автономія університету.
2. Ідея академічної свободи як центральна ідея університету.
3. Єдність досліджень і викладання.
4. Важливість державної політики у підвищенні ролі освіти [5, 18].

Разом з автономією університету щодо держави, основну функцію університету Гумбольдт вбачав у соціалізації підростаючого покоління, а також чітко розрізняв межу у стосунках викладача та студента. Вони зовсім інші, ніж у школі. Викладачі разом зі студентами присвячують себе науці та працюють разом у тісній взаємодії.

Держава й освітня політика мають значний вплив на розвиток вищої освіти. Хоча, за Гумбольдтом, «будь-яке втручання у справи університету неминуче створюватиме перепони. Університети не повинні відігравати для держави роль гімназій чи спеціалізованих шкільних закладів. Держава має бути твердо переконана: якщо університети досягнуть своєї мети, то виконають її, державні, завдання у найвищому сенсі. З цієї позиції й узагальнення будуть набагато ширшими, і діятимуть цілком інші сили та важелі, ніж ті, що їх може застосувати держава» [3, 29].

Підтверджуючи ідеї Гумбольдта про функції університету, Карл Ясперс визначає «чотири завдання університету: дослідження, навчання й здобуття певних професій; освіта й виховання; духовне життя, що базується на спілкуванні; космос наук. Ці завдання університет реалізує своєю ідеєю: університет — це водночас дослідницький і навчальний заклад, царство освіти, життя. Кожне із завдань набуває тим більшої сили, сенсу, ясності, чим більшим є їхнє взаємопроникнення. Одне завдання не можна відділити від іншого, не спровокувавши при цьому розпаду субстанції університету чи занепаду й спотворення сутності цих завдань. Усі завдання зумовлюють життєздатність ідеї університету як цілого» [3, 115]. Кожне завдання Ясперс розглядає окремо, але об'єднуючою ідеєю є комунікація між вченими, між викладачами та студентами. У сфері науки комунікація існує як дискусія, в університеті вона є спільною роботою, завдяки якій відбувається формування наукових шкіл і спільного духу університету [2, 25]. У своїй праці «Ідея університету» (1961) Ясперс чітко окреслює не тільки завдання університету, але і визначає структуру університету з побудовою факультетів, університетським самоврядуванням, університетом як інституцією.

Отже, класичний німецький університет у сучасному освітньому просторі є дослідницьким інститутом, професійною школою і культурним центром. Останнє є одним із найважливіших компонентів університету. Ідея університету включає дослідження, навчання і виховання.

Подальшого вивчення заслуговують питання щодо навчально-методичного забезпечення діяльності університетів Німеччини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барроуз Л. К. Европа университетов / Л. К. Барроуз // Высшее образование в Европе. — 1989. — Т. 14. — № 1. — С. 32–40.
2. Гусаковский М. А. Университет как центр культуропорождающего образования. Изменение форм коммуникации в учебном процессе / Гусаковский М. А., Яценко Л. А., Костюкович С. В. и др.; под ред. М. А. Гусаковского. — Мн.: БГУ, 2004. — 279 с. — (Universitas).
3. Идея университету : антологія / упоряд. : М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська ; відп. ред. М. Зубрицька. — Львів : Літопис, 2002. — 304 с.
4. Humboldt, Wilhelm von, «Über die innere und äußere Organisation der höheren wissenschaftlichen Anstalten in Berlin», 1809, in: Humboldt, Wilhelm von, Gesammelte Schriften. Hrsg. v.d. Preussischen Akademie der Wissenschaften, Bd. 10, Berlin, 1903. — S.250
5. Rührs, Hermann: Der Einfluss der klassisch-deutschen Universitätsidee auf die Higher Education in Amerika/ Hermann Rührs. — Weinheim: Deutscher Studien Verlag, 1995. — S. 16–18.
6. http://www.magna-charta.org/magna_universities.html#u

Статья посвящена вопросам развития университетского образования в Германии, в частности классических университетов. В статье будет рассмотрено понятие «классический университет» немецких ученых и философов, которые занимались проблемой классических университетов, а также будет показано состояние классических университетов Германии в современной образовательной среде.

Ключевые слова: университетское образование, классический университет, образовательная среда.

The article is about development of University education in Germany, especially the classical ones. It will be researched upon the problem of «classical university»; theories of German scholars and philosophers that worked on the problem of classical universities. It will be also shown the state of German classical universities in the contemporary educational field.

Key words: University education, classical university, educational field.

УДК 378.091.214.18–047.22

Горохова Т. О.,

викладач кафедри теорії та історії Київського університету імені Бориса Грінченка

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Стаття присвячена проблемі формування мовленнєво-комунікативної компетенції студентів класичного університету у процесі вивчення педагогічних дисциплін. На основі аналізу науково-теоретичної літератури визначено зміст й основні етапи процесу формування мовленнєвої компетенції студентів, що базуються на комунікативно-діяльнісному аспекті навчання.

Ключові слова: компетентність, компетенція, комунікативна компетенція, мовленнєва компетенція.

Сучасні процеси модернізації системи освіти та інтеграції її в європейський простір супроводжуються створенням нової освітньої парадигми, спрямованої на формування освіченої, творчої особистості, забезпечення умов для розкриття її здібностей. Розуміння освіти як оволодіння певними знаннями, вміннями і навичками переосмислюється і замінюється поглядом на неї як сферу становлення людини, її всебічного розвитку, формування професійної компетентності.

Ідея необхідності всебічного розвитку особистості, її творчого потенціалу відобразилася в Національній доктрині розвитку освіти та національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») [3; 5]. В них зазначається, що головною цільовою установкою освіти в Україні є формування людини-громадянина, спроможної самостійно розв'язувати різні політичні, соціальні, культурні, моральні та інші проблеми. Формування такої особистості значною мірою залежить від здатності людини до ефективної ко-